

VALMANIFEST:

Till Sverges arbetande folk:

Allt mera sätter kapitalismen sin prägel på vårt samhälles hela utveckling. I böndernas och storgodsens gamla Sverige med dess strider mellan allmogen och herrarna har den moderna industrin hållit sitt intåg, skapande nya klasser och nya sociala motsättningar. Med den nya tiden har arbetarerörelsen trätt fram, samlande det arbetande folkets massor till värm mot utsugning och förtryck o. med mål att så omdana hela samhället, att vad arbetet skapar blir till gagn för alla dess medlemmar och ej i första rummet blott för ett besittande fåtal.

Men kapitalismen befinner sig själv i fortgående omdaningsprocess. Kapitalisternas inbördeskamp om frukterna av arbetets utsugning avlöses allt mer av kapital-inträssenas organisering. De stora bolagen ha blivit en väldig makt i staten, trustar och ringar brandskatta allmänheten och söka strypa varje obekvämt konkurrent, främst arbetarnas kooperativa företag. Kapitalet går ut på erövringståg mot vad nationen ännu äger kvar av naturrikedomar. På arbetsmarknaden tillgodoses de kapitalistiska inträssena genom starka arbetsgivareorganisationer. Och alla dessa väldiga sociala krafter samvärka för att gynna ett fåtal, dit allt mera makt och rikedom samlas, medan det stora arbetande folket hålles nere i egendomslöshet och otrygghet, med därav följande beroende och förtryck.

Dessa grunddrag i den senaste samhällsutvecklingen avspeglar sig i den politiska kampen. Nya problem träda i förgrunden. De gamla partierna förskjuta sig och ändra kynne och mot dem alla träder, som ensam fullberättigad talemän för hela det betryckta arbetande folkets inträssen, det socialdemokratiska arbetarepartiet.

Högern, förr enbart konservativ och med programmet "bra som det är", har nu till ledare män av helt annan läggning: moderna affärsmän, bolagsväldets och trustarnas ombud hos statsmakten. Dessa vilja röja undan åtskilligt av gammaldags former, som stå i vägen för kapitalismen, det är för detta de lovsjungas i sin präss som praktiska vakna reformvänner. Men högerns hela näringspolitik syftar blott till hopande av rikedom och ägnar enligt egen bekännelse icke en tanke åt fördelningen av de nya värdena. Högern ser enbart till dem, som äga fabrikerna och de stora jordlotterna, men lämnar totalt åsido dem som arbete i industrin och på jorden. Därför hjälper det icke att högern förer på läpparna fariseiskt tal om kristen tro och fosterländskt sinne, på samma gång dess alla handlingar gå ut på att se de besittande till godo och hålla det fattiga folket nere i herrarnas tuktan.

När de förenade arbetsgivarna år 1909 anföllo Sverges hela arbetareklass med masslockoutens storklubba och arbetarna måste tillgripa storsträjken för sitt försvar, så vände högerns ledande män samhällets alla maktmedel mot de kämpande arbetarna. Vi fingo "lockoutens regering", öppet tjänstgörande som arbetsgivarredömets värkställande utskott mot Sverges arbetare. Men detta är blott i stil med att hela den nutida svenska högern har blivit ett utpräglat arbetsgivarparti, som matas från arbetsgivarnas krigskassa, ett anfallslystet klasskampsparti mot arbetarna -- se blott hur högern efter storsträjken fullföljt kampen med tillämpande av sin skamliga Åkarpslag och med försök till nya klasslagar! Det är för övrigt helt naturligt att högern främst lägger an på att söka binda och förlama arbetareklassen. Ty denna är och skall förbliva en oförsonlig motståndare till det storkapitalistiska envåldsregemente i Sverges land, vartill högerns hela politik ytterst syftar.

I denna stora sociala kamp intar det liberala partiet en vacklande mellanställning. I storsträjken tog dess präss först parti mot arbetarna och stödde sålunda lockoutmännen; sedan strävade man till medling, klandrande arbetsgivarnas brutala stridsmetoder, varefter partiets riksdagsmän ärligt hjälpt de våra att bringa högerns avtalslagstiftning på fall, men samtidigt begär man att nya försök skola göras med förbud mot vissa slags sträjker. Partiet står mellan de kämpande, än stödjande kapitalmakten mot arbetarna, än tvärtom, liberalismen inbillar sig där för företräda en över klasserna svävande opartisk politik. Men i själva verket beror denna osäkerhet av att de olikartade samhällsgrupper, på vilka partiet stöder sig, sakna bestämt ekonomiskt program. Man lider även där under kapitalismens tryck, men tror ännu att man kan kringskära kapitalismens s.k. utväxter och dock behålla kapitalismen själv. Man slites mellan naturlig småfolksfrändskap och fruktan för arbetarerörelsens konsekventa radikalism; på en del håll inom liberalismen möter man intima kapitalistiska förbindelser, medan andra kretsar med glädje se arbetarnas

andliga frihetssträvanden. Så är partiet ur stånd att bilda ett säkert stöd i massornas av själva förhållandena framtvungna, allt skarpare kamp mot den allt mera samlade och hänsynslösa kapitalmakt, som i vårt nuvarande högerparti har sitt politiska uttryck. Men Sverges arbetande folk bör begagna den motsättning, som faktiskt förefinnes mellan liberalismen och högern i vårt land, ej minst till att söka fullfölja och påskynda vårt samhällslivs demokratiska utveckling och därmed skapa en allt starkare motvikt mot kapitalismens hotande övermakt.

Ser man dagens politik mot bakgrunden av denna värklighetsbild av vårt nutida svenska samhälle så framstår klart och skarpt både vad det gäller i den valstrid som nu förestår och varje samhällsgrupps rätta plats den striden.

Det gäller ytterst: skall det arbetande folkets rätt och bästa kunna slå sig fram till beaktande, när linjerna stakas ut för vår närmaste utveckling, eller skall som hittills allt ordnas främst med hänsyn till de besittandes fördelar? Skall högern lyckas vilseföra så stora massor av upplysta och beroende valmän om den verkliga innebörden av sin politik, att systemet Lindman får fribrev på att fortsätta och ytterligare befästa storkapitalets herravälde i vårt land? Eller skall det högervälde nu omsider kunna brytas, som så länge övermodigt utmanat nationens flertal?

Detta högervälde med sina rötter hos en allt mer sammansluten kapitalmakt, har tvingat på vårt folk en militarism, med proportionsvis långt mera uppskruvade bördor än i något jämförligt land - och det lovar att bara fortsätta: ju mer arbetets avkastning stiger, desto mera skall gå till militära rustningar. Det anslogs nyss i F-båten en första handpänning på en sjögående pansarflotta på 100 å 150 miljoner, och de närmaste åren gäller det att skaffa armén ett-årig värnplikt och nya formationer med massor av nya befälsposter.

Detta högerregemente har på allt sätt omhuldat bolagsväldet i vårt land och skyddat detsamma mot alla försök till verklig rävt mot denna sanna samhällsfara. Bolags- och storgodsväldet har gått ut ej blott över arbetarne, utan nästan ännu värre över den gamla bondebefolkning som antingen drivits i landsflykt eller de "fosterländska" småkungarne i dessa sjunkit ned i fullständigt beroende av bolagsfurstendömen. Naturrikedomarna, som tillhöra nationen och vilkas avkastning borde komma alla till godo, utlämnar högern, var den kan komma åt, till kapitalistisk spekulation. Men samtidigt som man gynnar denna kapitalismens plundring av jorden och vägrar att hjälpa de fattiga, som så önska, att få tillgång till ett stycke jord, höjer detta hycklande parti över hela landet ett härskris "Socialisterna vilja taga jorden från bönderna!"

Detta högervälde har uppjudit all sin makt för att binda arbetarne med klasslagar och såmedels förlama det arbetande folkets förnämsta vapen: dess organisation. För tillfället äro väl försöken lyckligt avväjda. Men Åkarpslagen står kvar och faran för nya attentat mot arbetareklassens rörelsefrihet lurar allttjämt. En segrande höger betyder nästan allra främst nya och skärpta klasslagar mot det arbetande folket.

Detta högervälde uppehåller som en hörnsten i sitt system den utsugande beskattning av fattigmans oundgängliga nödtorft som heter livsmedelstullar. Det avvisar fullständigt varje tanke på lättnad eller ändring i ett tullsystem, som gjort Sverige till ett av jordens dyraste länder. Lönerna skola hållas nere med hot om masslockouter och dyrtiden hållas kvar med höga tullar över hela linjen - det är högerväldets omsorg om massornas existensmöjligheter i detta land.

Ett sådant högervälde trivs ej med verklig upplysning, därför omhuldar det klerikalismens makt över skolorna; det har sökt släcka den fria upplysningens härdar, men det ger i stället mörkmän av alla slag sitt inträddade stöd.

Och så till sist: detta högervälde gör öppet och oförsynt anspråk på förmynderskap över nationen. Högern vägrar varje rösträttsutvidgning: kvinnorna få stå utanför, och de fattiga, som stupa för något av "strecken" likaså; den 40-gradiga orättfärdigheten är däremot högerns klenod. Men ej nog härmed. Högern vägrar att upplösa första kammaren, fast även efter höstens val två tredjedelar av dess medlemmar blott företräda den gamla fyrkskalans slojade landsting och icke ha någon den minsta kontakt ens med högersträttens egen valmanskår! Så lägger den härskande minoriteten hån till skada. Valmännen till andra kammaren gåvo redan 1908 klart flertal mot högerväldet. Men man reagerade lugnt vidare, som om intet hänt, stödd på den

gamla första kammaren. Och nu ämnar man tydligen fortsätta; första kammaren blir icke förnyad helt förrän till 1915; och vem vet, när de gemensamma voteringarne ej längre hjälpa, räcker nog kungamakten en räddande hand. I vårt land synes den institutionen förutbestämd att knyta sina öden samman med det kapitalistiska högerväldet.

Att bryta detta välde kommer kampen främst att gälla. Och det parti som klart, konsekvent, utan vacklan och tvekan vill gå till det värvet, till hela det arbetande folkets gagn, är Sveriges socialdemokratiska arbetareparti.

I varenda punkt av de aktuella politiska och sociala stridsfrågor, som vi här uppräknat, står socialdemokratien som den givna försvararen av de nu undertryckta folklagrens rätt och bästa.

Vi bekämpa militarismen och allt dess väsende. "Successiv minskning av militärbördorna fram mot avvärning" är vårt program. Vi vilja icke lägga vårt land försvarslöst men vi vilja gripa varje utväg att stärka civilisationens fredsgarantier och på så vis förbereda militärväsendets avlösning genom ett ordnat rättstillstånd mellan folk, som upphört att låta sig drivas till att sönderslita varandra. Våra nuvarande militärbördor ha skruvats upp långt utöver varje jämförlig småstats nivå. Så mycket mera kräva vi omedelbara och betydande ned sättningar både i anslag och övningstid. Ingen kan med minsta fog vantolka en sådan förnuftigt utförd återgång till sundare förhållanden som likgiltighet för vårt folks oberoende. Tvärtom skall ett beslutsamt lättande av dessa bördor, till förmån för det sociala reformarbetet, stärka vårt folks känsla av att det har något värdefullt att försvara och därmed också vår verkliga värnkraft.

Högern vill öka militärbördan och de liberala sätta häremot blott en mångtydig "utredning", som kan leda vart som helst dit konjunkturvindar blåsa även om åtskilliga utan tvivel skulle önska en ned sättning. Blot t arbetarpartiet tar bestämd position för minskade rustningar, för planmässig framryckning till skiljedom och folkförbrödring, på samma gång vi göra energisk front mot det skamlösa missbruket av det nationella försvaret till maktmedel i de härskandes kamp mot arbetareklassen.

Vi bekämpa det bolags- och storgodsvälde, som under högerns hägn breder sig på Sverges fordom fria jord. De små självägande jordbrukarne, som med eget arbete vinna ur sin jord ett torvtigt bröd, prässas av kapitalismen ej mindre hårt än lönearbetarne. Socialdemokratien vill tillförsäkra dessa jordens brukare frukten av deras arbete. Vi vilja frigöra torpare, bolagsarrendatorer och lägenhetsinnehavare på annans grund, ytterst genom tvångsavlösning. Vi kräva att samhället håller lämplig jord, på rimliga villkor och under tryggare former, tillgänglig för alla, som vilja ägana sitt arbete åt jorden. Lantarbetarna skola förhjälpas till föreningsrätt samt skyddas genom yrkes- och bostadsinspektion. Och de stora naturrikedomarna - större skogar, gruvor, vattenfall, större torvmossar - måste återföras till samhället; inga privatmonopol på de skatter naturen skänker åt hela vårt svenska arbetande folk!

Även i dessa stycken står liberalismen oklar och tvekande. Dess egnahems-politik är otillräcklig för dem, som endast ha sin arbetskraft, men intet kapital att börja med, den faller undan alltför ofta, när kapitalistiska anspråk eller starka bolagsinträsen tränga på. Småbönder, småbrukare, torpare, lantarbetare, alla ha de, i lika hög grad som industrins arbetare, sin oförskräckta och pålitliga taleman i det arbetande folkets stora parti, i socialdemokratien.

Vårt parti bekämpar och skall alltjämt bekämpa orättfärdiga klasslagar mot det arbetande folket. I stället vilja vi värna dess förenings- och församlingsrätt mot högerns förföljelser och trakasserier. Mötesfrihet en skall lämnas oförkränkt, även på landsvägen, där ej annan plats finnes, men i det syftet ha vi begärt rätt att exproprieras mark för Folkets Hus, där nu bolagsdomäner och storgods breda sig milsvitt.

Men vårt parti står också främst att icke säga, ensamt i kampen mot dyrtiden, mot livsmedelstullarna. Blott ett fåtal liberaler ha här följt sin egen gamla frihandelsfana. Även i den kamp som stundar för att bryta det tryckande tullväldets ok blir arbetarepartiet den pålitliga och pådrivande kärntruppen. Må varje valman på land och i stad, som lider under dyrtiden, därav draga den rätta slutsatsen vid valet.

Och kampen för den andliga frigörelsen: Skolans skiljande från kyrkan, statskyrkans avskaffande - de punkterna stå på vårt partis program, men ha icke upptagits av de andra partierna. På vart program står även

religionen privatsak som uttryck för vår principiella ståndpunkt: full religionsfrihet, ty socialdemokratin respekterar varje ärlig personlig övertygelse i religiösa frågor. Av allt att döma artar det sig dock till en kulturkamp, och även här, på det andliga området, blir socialdemokratin tydligen ensam uppfyllaren av en äldre frihetsrörelses löften.

Och så till sist: den stora avgörande kampen för demokratin, för folket som herre i eget hus, som ännu återstår! Den Lindmanska "allmänna" rösträtten stänger halva nationen, kvinnorna, ute från medinflytande vid andrakammarvalen. Norges och Finlands kvinnor ha denna rätt. Danmarks stå i begrepp att få den - högerns Sverge dröjer som alltid sist i att ge rättvisa! Mot detta protesterar även den liberala vänstern, men dess flertal står likgiltigt inför de andra "strecken", varmed högern faller drygt en fjärdedel av de minst 24-åriga män - den medborgerliga myndighetsåldern slopades ju! - som den påstod sig giva "allmän" rösträtt. Och mot den 40-gradiga skalan och dess första kammare står också vår protest ensam. Men alla de betryckta, som känna och förstå hur dessa "streck" härja bland deras klassbröder och hur detta rikedomsprivilegium är en utmaning mot medborgerlig likställighet, de skola i samling kring arbetarepartiets kandidater högt proklamera att rösträttsfrågan är icke löst förr än demokratin fullt är genomförd i stat och kommun.

Men ej nog med att rösträttsgrunden allttjämt är för trångt lagd för en sund samhällsbyggnad, högern trotsa öppet det parlamentariska styrelsesättets enklaste bud. Regeringen sitter kvar, trots klara misstroendevota från andra kammarens majoritet, och förer mot denna en aggressiv kamppolitik, ett konstitutionellt motstycke till partiets försök att kringskära arbetarklassens rörelsefrihet. Här tvingar själva förhållandenas makt all verklig vänster till samvärkan. De folk i val, som utser andra kammaren, har rätt att kräva att det icke styres rakt emot dess flertal. Makten måste ligga hos andra kammaren.

Den kamppolitik mot folkflertalet, som högern med kungamakts och den utdömda, på avskrivning stående första kammarens hjälp förer, kräver från arbetarklassen ett svar som förstås och känns. I de strider, som på denna avgörande punkt förestå, skall arbetarpartiets principiellt republikaska riksdagsfraktion förvisso icke svika sin plikt mot de folk klasser den företräder. Även här i landet måste fullt ut hävdas, att folkets tydligt uttryckta vilja skall respekteras av en var, hur hög plats än. den gällande konstitutionen anvisat honom. Det blir icke arbetarepartiets män som komma att rygga tillbaka för de svarsåtgärder, som ett allt för länge drivet förakt för folkviljan med nödvändighet måste framkalla.

Må då varje valman och valmansgrupp själv pröva och döma och inför sig själv avgöra i vilken riktning de vilja att landets närmaste utveckling skall föras in.

Det är blott naturligt att den storkapitalistiska regimens bärare och deras handgångne män stödja högern. Deras hela inträse och åskådning förer dem dit, deras maktställning beror i ej så ringa mån på att det system fortgår, som behandlar Sverge som en bolagsdomän.

Men vi fråga Sverges hela arbetande folk i stad och på land: vilja ni stödja med edra röster detta högerregemente som förtrycker och utsuger, som låter militarism och bolagsvälde frodas, som allttjämt lurar på nya klasslagar mot massorna, som beskattar deras livsmedel, som under sin mer än 20-åriga tillvaro försummat de nödvändigaste sociala reformer, som motsätter sig varje effektiv nykterhetslagstiftning och som mot nationens flertals tydligt uttryckta vilja på det mästa utmanande vis styr och ställer som vårt folks självskrivna förmyndare.

Nej, må hundratusenstämmigt svaret ljuda: vi skola rusta oss av all kraft att i höst fälla detta folkfördärliga välde. Vi vilja minskade militärbördor, vi vilja kringskärning av bolags- och storgodsväldet, och stöd och hjälp i stället åt jordens verkliga brukare. Vi vilja genomgripande sociala reformer, skyddslagstiftning, normalarbetsdag, sjukförsäkring i stället för klasslagar, vi vilja en energisk nykterhetslagstiftning, som leder fram till lagstadgat rusdrycksförbud, såsom arbetarepartiets program anger, vi vilja avskaffa de orättfärdiga livsmedelstullarna, vi vilja en från grunden reformerad skolundervisning jämte en sund och tidsenlig folkupplysning, vi vilja att demokratin skall bli verklighet och icke blott en bedräglig fras och vi vilja därför att folkflertalets rätt att bestämma vår utvecklings riktlinje må klart och utan omsvep i handling erkännas.

Arbetare av alla yrken, småbrukare, småbönder, alla som stå dessa klasser nära, alla som sträva för en folklig utveckling till gagn för de många, inte blott för fåtalet - fram nu alla till att värka för arbetarepartiets starka framryckning runt hela vårt land.

Leve socialdemokratien!

För Sverges socialdemokratiska arbetareparti.

Hjalmar Branting.

Ordf.

Fredrik Ström.

Partisekr.